

Marcin PRONIEWSKI

GLOBALIZACJA. POLITYKA. ETYKA III

KONFERENCJA NAUKOWA

FUNDACJA PROMOCJI ROZWOJU PODLASIA,
KATEDRA POLITYKI EKONOMICZNEJ I ROZWOJU GOSPODARCZEGO, WYDZIAŁ EKONOMII
I ZARZĄDZANIA UNIwersYTETU W BIAŁYMSTOKU,
STERDYŃ, 18-20 CZERWCA 2013 R.

Globalizacja, jako proces globalnej integracji międzynarodowej, ma miejsce we wszystkich aspektach współczesnego życia: społecznego, politycznego, ekonomicznego i kulturowego.

Rynki i produkcja stają się coraz bardziej współzależne w związku z liberalizacją przepływu towarów, usług i kapitałów. Rozwój różnych form transportu, a zwłaszcza lotniczego pozwala na szybszy transport towarów i migrację ludności na skalę międzynarodową. Burzliwy rozwój technologii, w szczególności Internetu, stwarza nowe formy: komunikowania się, handlu produktami i usługami czy transakcji finansowych. Globalizacja kultury, jaka istnieje dzięki oddziaływaniu korporacji w światowym systemie ekonomicznym, wpływa na styl życia społeczeństwa i tworzenie nawyków nabywczych. W obliczu globalnych przemian, dokonujących się w procesie globalizacji, ważne jest, by zastanowić się nad zasadami i normami etycznymi, które powinny kształtować obraz świata.

Nad problemem norm etycznych w polityce oraz globalizującym się świecie dyskutowało wielu naukowców z rozmaitych ośrodków naukowych. Zebrane poglądy na ten temat zostały opublikowane w dwóch monografiach pt.: *Globalizacja. Polityka. Etyka* (tom III i tom IV), wydanych przez Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku pod redakcją prof. dr. hab. Andrzeja F. Bociana. Duże zainteresowanie daną tematyką, o czym świadczyła liczba artykułów przedstawiona w monografiach, przyczyniło się do zorganizowania konferencji nt.: „Globalizacja. Polityka. Etyka III”, która odbyła się w dniach 18-20 czerwca 2013 roku w Sterdyni.

Konferencja nt.: „Globalizacja. Polityka. Etyka III” była kontynuacją konferencji nt.: „Współzależności między polityką, globalizacją a etyką”, zorganizowanej przed rokiem przez Fundację Promocji Rozwoju Podlasia. Udział w niej wzięli przedstawiciele ośrodków naukowych z: Białegostoku, Kielc, Łodzi, Warszawy oraz Setubal (Portugali).

Podczas obrad omawiano tendencje globalizacyjne w gospodarce światowej. Wskazywano dynamikę rozwoju procesów globalizacyjnych, które trwają od trzech dziesięcioleci, a ich dominacja przypadła na wiek XXI. Szczególną rolę w tym procesie odegrała powszechna liberalizacja wymiany handlowej, jak również znaczna deregulacja rynków finansowych, która doprowadziła do megakoncentracji kapitałów. Akcentowano, że zwiększanie współzależności pomiędzy krajami nie byłoby możliwe, gdyby nie burzliwy rozwój technologii informatycznych, a przede wszystkim Internetu oraz różnych form transportu, głównie lotniczego, który znacznie skrócił czas przemieszczania się ludzi i towarów na świecie. Rewolucja naukowo-technologiczna zapewniła stałą innowacyjność w łączności, w procesach wytwórczych i w kreacji produktowej. Podkreślano, jak ważne znaczenie w procesie rozwoju gospodarczego ma kapitał intelektualny, kiedy wiedza jest decydującym ogniwem w procesie wytwarzania i pomnażania bogactwa narodowego. Zaobserwowano, że globalizacja w krajach rozwijających się zmniejszyła poczucie izolacji i zapewniła ich mieszkańcom dostęp do wiedzy, nieosiągalny wcześniej nawet w krajach najbogatszych. Dyskutowano również o podmiotach globalizacji, jakimi są

korporacje transnarodowe. Ma miejsce ciągła sprzeczność w dążeniu korporacji transnarodowych do maksymalizacji własnych zysków a istnieniem państwa, którego głównym zadaniem jest dbałość o interesy narodowe. Korporacje zmagają się z tym, aby działalność państwa nie naruszała ich swobody działania i była podporządkowana ich interesom. Akcentowano potrzebę zwrócenia uwagi na zjawisko ubóstwa na świecie. Wskazywano, że w skrajnej nędzy egzystuje na świecie ponad 1,2 miliarda ludzi (poniżej 1,25\$ dziennie). Przepaść dzieląca poszczególne regiony świata jest ogromna, gdyż, według International Monetary Fund, w 2012 roku PKB na mieszkańca w krajach grupy G-7 był 17 razy większy niż w grupie krajów afrykańskich i prawie 7 razy większy niż w rozwijających się krajach Azji.

Następna część obrad dotyczyła kompetencji pracowników cenionych przez organizacje. Poruszono problematykę kompetencji miękkich „*soft skills*” i twardych „*hard skills*” pracowników. Skupiono uwagę na podejściu do kompetencji posiadanych przez pracowników z punktu widzenia możliwości zdobycia, utrzymania zatrudnienia oraz wagi tych umiejętności dla firm. Debatowano nad tym, że przez wiele lat uwaga kierownictwa przedsiębiorstw koncentrowała się na kompetencjach twardych, a obecnie uwaga ta przesunęła się w kierunku kompetencji miękkich. Wskazywano, że posiadanie tylko kompetencji technicznych jest niewystarczające do utrzymania się na rynku pracy, gdyż kompetencje twarde i miękkie uzupełniają się wzajemnie; osoby uzyskujące większe osiągnięcia na rynku pracy posiadają zarówno odpowiednie umiejętności techniczne, jak i behawioralne. Zauważono, że po 2000 roku, analizując kompetencje miękkie, coraz częściej wymienia się umiejętności moralne/etyczne, do których zalicza się m.in.: uczciwość, transparentność, lojalność, zaufanie, bezpośredniość, szczerłość.

W kolejnej sesji zastanawiano się nad Wspólną Polityką Rolną UE. Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy aktywna, sektorowa polityka gospodarcza w ostatecznym rachunku strat i zysków jest dla społeczeństwa korzystna. Objasniano, że nadmierne subsydiowanie rolnictwa powoduje wystąpienie negatywnych efektów alokacyjnych. Subsidia wypłacane rolnikom podnoszą „sztucznie” krańcową produktywność kapitału, wykorzystywanego w rolnictwie, ponad „naturalną” produktywność kapitału stosowanego w tej gałęzi produkcji. Doprowadza to do nieuzasadnionego zwiększenia ilości kapitału zaangażowanego w rolnictwie kosztem innych działów gospodarki narodowej, ponieważ subsydia, zatrzymując czynniki produkcji w rolnictwie, uniemożliwiają bardziej efektywne zastosowanie jego zasobów w innych dziedzinach wytwórczości. W rezultacie podkreślano, że ograniczenie subsydiowania rolnictwa powinno obniżyć cenę kapitału oraz przyczynić się do korzystniejszej alokacji zasobów czynników wytwórczych. Wykorzystywanie tradycyjnych instrumentów regulacji rynków rolnych nie rozwiązuje strukturalnych problemów europejskiego rolnictwa, do których należą: brak konkurencyjności na rynkach międzynarodowych, brak równowagi na rynku wewnętrznym UE, utrzymywanie głębokich dysproporcji dochodowych między gospodarstwami rolnymi, jak również występowanie dysproporcji rozwoju regionów biednych i bogatych. Niezależnie od przedstawianych, różnych ocen realizowanej dotychczas w UE polityki rolnej, zastanawiano się, co należy uczynić, aby Wspólna Polityka Rolna była polityką bardziej skuteczną i społecznie akceptowalną. Wskazywano, że podstawową barierą wzrostu dochodów rolniczych jest relatywnie niski poziom wydajności pracy w nim zatrudnionych. Debatowano nad możliwościami wzrostu wydajności pracy w rolnictwie, m.in. dzięki: dążeniu do zmniejszenia zatrudnienia rolniczego przy zachowaniu dotychczasowego poziomu produkcji, wzrostowi intensywności upraw roślin i bardziej intensywnej hodowli zwierząt, czy też łącznemu wykorzystaniu dwóch, powyższych, metod przez wzrost tzw. technicznego uzbrojenia pracy.

W następnej części rozważano, jak procesy globalizacji odzwierciedlają się w psychice i praktycznych zachowaniach konsumentów. Jedną z wielu płaszczyzn globalizacji jest globalizacja kultury, która wynika ze stale zmniejszających się granic między poszczególnymi kulturami za sprawą różnych nośników przekazu. Powielane są w skali globalnej: sposoby spędzania czasu wolnego, hierarchie wartości, style ubioru czy decyzje dotyczące nabywania i użytkowania dóbr i usług. Wskazywano na szybki rozwój środków transportu, który spowodował migracje na skalę międzynarodową, prowadzące do większego wymieszania kultur i tworzenia nowych, hybrydowych modeli kulturowych. Wymieniano przeciwników globalizacji, którzy

zwracają uwagę na problem zaniku tożsamości kulturowej państw słabo rozwiniętych, gdyż kultura masowa krajów wysoko rozwiniętych jest postrzegana jako szczególnie atrakcyjna stąd skutek globalizacji gospodarki stanowi globalizacja kultury. Korporacje, które zdominowały gospodarke, kształtują kulturę poprzez oddziaływanie na konsumentów i kreowanie odpowiedzialnych nawyków nabywczych oraz stylów życia. Dla korporacji najlepszym konsumentem jest konsument ujednolicony, pozbawiony konkretnej kulturowej tożsamości, ponieważ jest najwierniejszym klientem jednolitych produktów wytwarzanych w wielkich seriach i najłatwiej kreuje się jego kolejne potrzeby, a także kształtuje gust. Zauważono, że obecnie powszechne staje się podążanie w kierunku kultury konsumpcyjnej, czyli angażowania się w zaspokajanie własnych potrzeb, racjonalizację zachowań nabywczych bądź realizację aspiracji związanych z nabywaniem i spożywaniem dóbr i usług. Wspomniano również o zwolennikach kultury zaangażowanej i kultury tradycjonalistycznej, spotykanych znacznie rzadziej. Podkreślano kulturę zaangażowania, która oparta na zaangażowaniu w: wolontariat i rozwój sektora organizacji pozarządowych, promocję rozwoju zrównoważonego oraz etyczną konsumpcję stawia bardziej ambitne cele i czyni globalizację procesem pozytywnym, zwłaszcza etycznie.

Debatowano nad oceną wpływu funduszy unijnych na jakość zasobów pracy podmiotów gospodarczych. W debacie wykorzystano analizę stanu realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na koniec 2011 roku. Dostrzeżono, że na poprawę jakości zasobów pracy wpływają różne działania, które przynoszą przedsiębiorstwom natychmiastowe korzyści, albo też ich pozytywne skutki będą widoczne w określonym czasie. Do głównych działań w tym zakresie zaliczono projekty szkoleniowe oraz o charakterze doradczym. Przedstawione analizy badań zobrazowały, że szkolenia odgrywają istotną rolę w umacnianiu pozycji przedsiębiorstwa na rynku. Świadczyły o tym wysokie oceny przeprowadzonych szkoleń, zgłoszone przez kadrę kierowniczą, wśród których ponad 2/3 z nich wystawiło ocenę bardzo dobrą lub celującą. Na dużą przydatność szkoleń wskazuje fakt, iż blisko 60% uczestników deklarowało, że pozyskaną w ten sposób wiedzę i umiejętności wykorzystywało w praktyce. Liczne badania potwierdzają jednocześnie zauważalny, pozytywny wpływ szkoleń na jakość miejsc pracy, w szczególności na poprawę komfortu pracy. Zwrócono uwagę przy tym, że szkolenia miały znacznie mniejszy wpływ na wysokość zarobków, poprawę wyposażenia stanowiska pracy czy warunków BHP. Większość uczestników konferencji podzielała zdanie, że zrealizowane programy szkoleniowe mają ogromne znaczenie w podnoszeniu jakości zasobów pracy.

Rozpatrywano problem nadmiernego zadłużenia poszczególnych krajów, mierzonego stosunkiem długu publicznego do PKB. Przedstawiono badania Komisji Europejskiej, które wskazują, że redukcja długu publicznego jest bardzo czasochłonnym procesem i wymaga zarówno korzystnego salda deficytu budżetowego, jak i odpowiednio wysokiego wzrostu gospodarczego. W optymistycznym scenariuszu, przy średnim rocznym wzroście gospodarczym wynoszącym nominalnie 5% i przy zrównoważonym budżecie, redukcja długu publicznego z poziomu 100 do 60% zajęłaby 10 lat, a przy poziomie PKB 3% i deficycie wynoszącym 1,5% PKB proces ten zajęłby 53 lata. Wobec tego, wspólnie zastanawiano się nad kolejną inicjatywą Unii Europejskiej, prowadzącą do wzmocnienia dyscypliny budżetowej, jaką jest pakt fiskalny podpisany w Brukseli 2 marca 2012 roku. Podkreślono, że ta kolejna inicjatywa jest bardzo potrzebna i pomoże zapobiec powtórzeniu kryzysu zadłużenia, z którym Unia Europejska zmagala się w 2011 roku. Wspomniano, że od początku strefy euro, czyli od stycznia 1999 roku, funkcjonował już instrument kontroli deficytu sektora publicznego, jakim jest Pakt Stabilizacji i Wzrostu. Natomiast, zgodnie z nim, kraje powinny unikać nadmiernego deficytu pod groźbą nakładania znaczących kar finansowych. Skuteczność tego mechanizmu regulacji pozostała wiele do życzenia, gdyż wiele krajów uniknęło jakichkolwiek konsekwencji z tytułu łamania obowiązujących kryteriów Paktu Stabilizacji i Wzrostu. Zgodnie stwierdzono, że wprowadzenie paktu fiskalnego zapobiegnie tolerowaniu odstępstw wybranych krajów od wyznaczonych, akceptowalnych wskaźników deficytu budżetowego poniżej 3% PKB i długu publicznego poniżej 60% PKB. Dokument ten pozwoli na surowe przestrzeganie zawartych w nim przepisów, a na kraje, które nie będą się do nich stosowały, nakładane będą automatycznie kary.

Na konferencji poruszono również tematykę : polityki regionalnej, globalnej promocji, efektów kształcenia, kapitału ludzkiego i społecznego, bezrobocia, rynku pracy, kontroli zarządczej i etyki biznesu.

Przemyślenia nad współzależnością między globalizacją, polityką a etyką zostały przedstawione kolejno przez uczestników konferencji w następujących referatach:

- Andrzej F. Bocian – *Globalizacja. Dynamika procesu*;
- Henryk Wnorowski – *Dyscyplina budżetowa w strefie euro – kontekst historyczny i ekonomiczny*;
- Tadeusz Truskolaski – *Globalny wymiar promocji na przykładzie miasta Białostok*;
- Marek Proniewski – *Rozwój społeczno-gospodarczy europejskiej przestrzeni regionalnej*;
- Dariusz Perło, Dorota Perło – *Efekty kształcenia na kierunku ekonomicznym a kompetencje pracownicze cenione przez organizację*;
- Włodzimierz Puliński – *Polityka rolna a teoria ekonomii i procesy globalizacji (na przykładzie wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej i polityki rolnej USA)*;
- Wojciech Bieńkowski – *Konkurencyjność ekonomiczna a procesy globalizacji*;
- Olgierd Swiatkiewicz – *Kompetencje pracowników cenione przez organizacje: „soft skills”, „hard skills” czy umiejętności moralne?*;
- Dariusz Kielczewski – *Konsument w globalizującym się świecie*;
- Arkadiusz Niedźwiecki – *Kapitał ludzki i społeczny – jedna z potencjalnych dziedzin zarządzania innowacyjnością regionu podlaskiego*;
- Cecylia Sadowska-Snarska – *Przesłanki aktywności państwa w kontekście tworzenia warunków do godzenia ról zawodowych i rodzinnych*;
- Tadeusz Smuga – *Wpływ wsparcia ze środków unijnych na jakość zasobów pracy przedsiębiorstw*;
- Andrzej Kowalczyk – *Kontrola zarządcza jako koncepcja zarządzania w jednostkach sektora finansów publicznych*;
- Krzysztof Sierhej – *Rola systemów motywowania w aspekcie etycznym bezrobocia*;
- Iwona Skrodzka – *Kapitał intelektualny w przedsiębiorstwie – koncepcja i pomiar*;
- Łukasz Furman – *Analiza wybranych czynników warunkujących sprawność systemu poboru podatków w Polsce*;
- Paweł Piątkowski – *Etyczny wymiar długu publicznego w świetle kryzysu zadłużeniowego*;
- Marcin Proniewski – *Wpływ lotnisk na rozwój regionalny*.

Uczestnicy konferencji wyrazili potrzebę kontynuacji tej tematyki w przyszłości.